Савранський Валерій,
Київський інститут Національної гвардії України

АДАПТАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ДО УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ: ДОСВІД ЗМІШАНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ, А ТАКОЖ СПЕЦИФІКА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ У СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ

Воєнний стан став серйозним викликом для системи освіти України, оскільки виникла необхідність забезпечити безперервність навчання в умовах небезпеки, нестабільності та обмежених ресурсів. Освітній процес потребував швидкої адаптації до нових реалій, що включали повітряні тривоги, руйнування закладів освіти, вимушене переміщення учасників освітнього процесу та психологічне навантаження на учнів і педагогів. Одним із головних напрямів адаптації стало впровадження дистанційного та змішаного навчання. Досвід змішаного та дистанційного навчання став важливим етапом розвитку сучасної системи освіти, особливо в умовах пандемії та воєнного стану. Освітні заклади були змушені швидко адаптуватися до нових умов організації навчального процесу, використовуючи цифрові технології та сучасні засоби комунікації. Це сприяло активному впровадженню нових форм навчання та розвитку цифрової компетентності учасників освітнього процесу. Дистанційне навчання забезпечило можливість продовжувати освітній процес незалежно від місця перебування учнів і викладачів. Для проведення занять використовувалися різноманітні онлайн-платформи, відеоконференції, електронні освітні ресурси та системи управління навчанням. Такий формат дозволив підтримувати постійний зв’язок між викладачами та здобувачами освіти, організовувати контроль знань, виконання практичних завдань і самостійну роботу. Змішане навчання поєднало традиційні аудиторні заняття з дистанційними технологіями. Цей підхід виявився більш гнучким і ефективним, оскільки дозволив оптимально поєднувати переваги очного спілкування та онлайн-освіти. Частина матеріалу

опрацьовувалася самостійно за допомогою цифрових ресурсів, а практичні заняття та обговорення проводилися безпосередньо в аудиторіях або під час онлайн-зустрічей. Водночас досвід дистанційного та змішаного навчання виявив низку проблем. Однією з основних стала нерівність доступу до технічних засобів та інтернету. Не всі учасники освітнього процесу мали необхідне обладнання або стабільний зв'язок для повноцінного навчання. Крім того, виникали труднощі з організацією самостійної роботи, підтриманням мотивації та контролем академічної доброчесності. Попри це, нові формати навчання сприяли розвитку навичок самоорганізації, цифрової грамотності та самостійного опрацювання інформації. Викладачі отримали досвід використання інтерактивних методів навчання, електронних платформ і сучасних освітніх технологій. Це стало важливим кроком до модернізації освітньої системи та підвищення її гнучкості в умовах кризових ситуацій. Таким чином, досвід змішаного та дистанційного навчання продемонстрував здатність системи освіти адаптуватися до складних умов і забезпечувати безперервність навчального процесу. Використання цифрових технологій та нових методів організації навчання створює передумови для подальшого розвитку сучасної, доступної та гнучкої освіти.Завдяки використанню сучасних інформаційних технологій стало можливим продовжити освітній процес навіть у небезпечних регіонах. Онлайн-платформи, відеоконференції, електронні журнали та цифрові освітні ресурси забезпечили взаємодію між викладачами та здобувачами освіти. Це дозволило підтримати безперервність навчання та зберегти доступ до освіти для більшості учнів і студентів. Важливою складовою адаптації стало забезпечення безпеки учасників освітнього процесу. У закладах освіти були розроблені алгоритми дій під час повітряної тривоги, обладнані укриття та організоване навчання з основ цивільного захисту. У багатьох випадках навчальні заняття проводяться з урахуванням безпекової ситуації в регіоні, а розклад коригується відповідно до умов воєнного стану. Особливого значення набула психологічна підтримка учнів, студентів і педагогічних працівників. Воєнні дії негативно впливають на емоційний стан людей, тому в системі освіти активно впроваджуються заходи

психологічної допомоги, консультації фахівців та програми емоційної підтримки. Педагоги також змушені адаптувати методи викладання, враховуючи рівень стресу та психоемоційний стан здобувачів освіти. Ще одним важливим аспектом є оновлення змісту освіти відповідно до сучасних викликів. У навчальні програми включаються теми національної безпеки, медіаграмотності, кібербезпеки, домедичної допомоги та громадянської відповідальності. Це сприяє формуванню в учнів і студентів навичок, необхідних для життя та діяльності в умовах кризових ситуацій. Таким чином, адаптація освітнього процесу до умов воєнного стану є комплексним і необхідним заходом для забезпечення права на освіту. Незважаючи на складні обставини, система освіти України продовжує функціонувати, використовуючи сучасні технології, нові підходи до навчання та заходи безпеки. Це дозволяє не лише підтримувати освітній процес, а й формувати стійкість суспільства в умовах війни.

Професійна підготовка кадрів у секторі безпеки та оборони є одним із ключових елементів забезпечення національної безпеки держави. Її специфіка полягає у високих вимогах до рівня професійних знань, практичних навичок, морально-психологічної стійкості та готовності діяти в екстремальних умовах. Підготовка фахівців у цій сфері має комплексний характер і спрямована на формування компетентностей, необхідних для виконання службово-бойових завдань. Однією з головних особливостей професійної підготовки є поєднання теоретичного навчання з практичною підготовкою. Освітній процес включає вивчення військової справи, тактики, управління підрозділами, інформаційної безпеки, кіберзахисту, зв’язку, розвідки та інших спеціалізованих дисциплін. Водночас значна увага приділяється практичним тренуванням, польовим заняттям, командно-штабним навчанням і відпрацюванню дій у кризових ситуаціях. Специфіка підготовки кадрів у секторі безпеки та оборони також полягає у необхідності швидкої адаптації до сучасних викликів і загроз. Розвиток новітніх технологій, використання безпілотних систем, засобів радіоелектронної боротьби, кіберзагроз та інформаційних операцій вимагає постійного оновлення навчальних програм і методик підготовки. Фахівці повинні вміти працювати з

сучасними інформаційними системами, аналізувати оперативну обстановку та приймати ефективні рішення в умовах невизначеності. Важливою складовою професійної підготовки є морально-психологічна підготовка особового складу. Служба у секторі безпеки та оборони пов’язана з підвищеним рівнем відповідальності, ризиком для життя та значними психологічними навантаженнями. Тому особлива увага приділяється розвитку стресостійкості, дисципліни, лідерських якостей, здатності працювати в колективі та підтримувати високий рівень мотивації. Суттєве значення має інтеграція міжнародного досвіду та стандартів підготовки, зокрема стандартів НАТО. Участь у спільних навчаннях, міжнародних програмах підготовки та обмін досвідом сприяють підвищенню професійного рівня фахівців і сумісності сил безпеки та оборони України з міжнародними партнерами. Таким чином, професійна підготовка кадрів у секторі безпеки та оборони має багатогранний характер і потребує постійного вдосконалення відповідно до сучасних викликів. Її ефективність безпосередньо впливає на рівень обороноздатності держави, готовність сил безпеки до виконання завдань та забезпечення національної безпеки України.

Отже, сучасні умови воєнного стану суттєво вплинули на функціонування системи освіти та професійну підготовку кадрів, особливо у секторі безпеки та оборони. Освітній процес в Україні продемонстрував здатність швидко адаптуватися до кризових обставин шляхом впровадження дистанційного та змішаного навчання, використання цифрових технологій і вдосконалення організації навчальної діяльності. Незважаючи на труднощі, пов’язані з безпековими ризиками, психологічним навантаженням та технічними обмеженнями, система освіти продовжує забезпечувати безперервність навчання та підготовку кваліфікованих фахівців. Досвід використання сучасних інформаційних технологій довів важливість гнучких форм навчання, розвитку цифрової грамотності та здатності швидко реагувати на нові виклики. Водночас професійна підготовка кадрів у секторі безпеки та оборони потребує постійного оновлення змісту освіти, вдосконалення практичної підготовки та впровадження

сучасних методів навчання відповідно до умов ведення сучасної війни та міжнародних стандартів. Таким чином, адаптація освітнього процесу й модернізація професійної підготовки є необхідними умовами зміцнення обороноздатності держави, формування стійкого суспільства та забезпечення ефективної діяльності сектору безпеки й оборони України в умовах сучасних загроз.